

บทที่ 5

สรุป วิจารณ์การศึกษาและข้อเสนอแนะ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ชาย

จากการสำรวจพบว่าผู้ชายส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ซึ่งอาจเป็นเพราะประชากรในประเทศไทยมีเพศหญิงมากกว่าเพศชาย (10) อายุส่วนใหญ่ของผู้ชายอยู่ในช่วง 20-40 ปีอาจเนื่องมาจากเป็นช่วงอายุของวัยทำงาน และพบว่าไม่มีผู้ชายที่ไม่ใช่เกสซักรเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งตามกฎหมายแล้ว ร้านยา ขย. 1 ต้องมีเกสซักรปฏิบัติหน้าที่ตลอดระยะเวลาที่ระบุไว้ ทำให้อาจส่งผลให้ประสิทธิภาพในการให้คำแนะนำการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดที่ถูกต้องและครบถ้วนลดลงได้ นอกจากนี้กิจกรรมที่ผู้ชายกำลังปฏิบัติอยู่เมื่อเข้าไปซื้อยานั้นเป็นกิจวัตรที่พบได้ทั่วไป

2. การรับบริการที่ได้จากร้านยา

2.1 คำถามที่พบบ่อยในร้านยา

คำถาม 9 ข้อได้ถูกกำหนดขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม (9) ผู้ชายทุกร้านจะถามถึงยี่ห้อยาคุมกำเนิดและเวลาที่มีรอบเดือนเมื่อผู้รับบริการมาขอซื้อยาเม็ดคุมกำเนิด การถามถึงยี่ห้อที่ใช้ก็เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ เนื่องจากหากผู้รับบริการเคยใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดมาก่อน มักจะถามหาถึงยี่ห้อที่เดิมเคยใช้ หรือในกรณีที่ไม่เคยใช้มาก่อน แต่ได้รับคำแนะนำจากคนรู้จักหรือเพื่อน ก็อาจจะต้องการใช้ยี่ห้อที่ได้รับคำแนะนำมา การที่ผู้ชายถามถึงเวลาที่มีรอบเดือนก็เพื่อจะพิจารณาย้ายยาและให้คำแนะนำในการรับประทานยาที่เหมาะสม คำถามที่ผู้ชายในร้านยาถามรองลงมาคือ ใครเป็นผู้ใช้ยา ซึ่งจำเป็นจะต้องถามเพื่อประกอบการให้คำแนะนำ เพราะในหลาย ๆ ครั้งผู้ที่มาขอซื้อยาไม่ได้เป็นผู้ใช้ยาเอง ผู้ชายส่วนใหญ่มีการถามถึงวัตถุประสงค์ในการใช้ เนื่องจากปัจจุบันผลิตภัณฑ์ยาเม็ดคุมกำเนิดได้มีการนำมาใช้รักษาสิว หรืออาการประจำเดือนผิดปกติ ดังนั้นการที่จะเลือกจ่ายยาใดอาจต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ในการใช้อีกทางหนึ่ง ผู้ชายส่วนใหญ่ให้ความสำคัญน้อยต่อการสอบถามถึง โรคประจำตัว การแพ้ยา และยาที่ใช้อยู่ในปัจจุบันของผู้รับบริการ ซึ่งอาจทำให้เกิดอันตรายแก่ผู้ซื้อได้ เพราะยาเม็ดคุมกำเนิดมีข้อห้ามใช้ในผู้มีโรคประจำตัวหลายอย่างด้วยกัน อีกทั้งยาเม็ดคุมกำเนิดยังเกิดอันตรกิริยาระหว่างยาได้บ่อย จึงอาจทำให้ประสิทธิภาพในการคุมกำเนิดลดลงได้ ดังนั้นคำถามเหล่านี้มีความจำเป็นที่ผู้ชายควรสอบถามผู้รับบริการก่อนที่จะตัดสินใจจ่ายยา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดจากการใช้ยา

2.2 ข้อมูลการสั่งจ่ายยา

ผู้ชายนิยมจ่ายยาชนิด combine pills แบบ monophasic low dose อาจเนื่องมาจากเป็นยาที่วางจำหน่ายในท้องตลาดมาก อีกทั้งยาแบบนี้ยังเกิดผลข้างเคียงจากการใช้น้อยกว่าแบบ high dose และยังสามารถรับประทานยาเม็ดไหนก่อนหลังได้โดยไม่เกิดปัญหาจากการใช้ยา เพราะยาทุกเม็ดมีฮอร์โมนเป็นส่วนประกอบอยู่เท่ากันนอกจากยาจะช่วยคุมกำเนิดแล้วยังสามารถนำมารักษาสิว หรือภาวะขนตกได้ด้วย ทำให้ผู้ชายส่วนใหญ่นิยมจ่ายยาชนิดนี้กันมาก แต่การจะเลือกจ่ายแบบ 21 เม็ด หรือ 28 เม็ดนั้นขึ้นอยู่กับผู้ชายที่จะเลือกจ่ายให้ การที่เลือกจ่าย 28 เม็ดอาจเพราะกลัวปัญหาการลืมรับประทานยาในแผงต่อไป หรือกลัวผู้ใช้ในวันเริ่มต้นแผงใหม่ไม่ถูกต้อง ทำให้อาจเกิดปัญหาจากการใช้ยาได้ ส่วนการเลือกจ่ายยาแบบ 21 เม็ดนั้นอาจเกิด

จากผู้ขายเห็นว่าผู้ซื้ออยู่ในวัยเจริญพันธุ์อาจมีปัญหาเรื่องน้ำหนักตัว เนื่องจากยาอีก 7 เม็ดที่เหลือเป็นยาที่เป็นวิตามินธาตุเหล็กซึ่งจะบำรุงสุขภาพร่างกาย จึงเลือกที่จ่าย 21 เม็ดแทน 28 เม็ด

2.3 การให้คำแนะนำการใช้ยา

ผู้ขายสามารถบอกชื่อยาและข้อบ่งใช้กันได้ทุกร้าน อาจเพราะเป็นสิ่งที่สามารถอ่านได้ที่กล่องยาเม็ดคุมกำเนิด ไม่จำเป็นต้องอาศัยความรู้ในการให้คำแนะนำ และในการให้คำแนะนำนั้นถึงแม้ว่าจะสามารถให้ได้ แต่คำแนะนำที่ให้นั้นอาจไม่ถูกต้องและครบถ้วน เช่น เรื่องขนาดและวิธีใช้, เรื่องข้อควรระวังหรือข้อควรปฏิบัติ, การปฏิบัติตัวเมื่อเกิดปัญหาจากการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด อาจเนื่องมาจากผู้ขายไม่มีความรู้ในเรื่องนั้นๆ หรืออาจรู้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น การที่ผู้ขายสามารถให้คำแนะนำในการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดได้นั้นเป็นสิ่งที่ดี แต่การให้ไม่ถูกต้องและครบถ้วนอาจจะนำมาซึ่งปัญหาจากการใช้ยา เช่น ยามีประสิทธิภาพในการป้องกันการตั้งครรภ์ลดลง, การสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย (จากการที่ไม่รู้วิธีปฏิบัติตัวเมื่อลืมรับประทานยา ทำให้ต้องเริ่มแผงใหม่) เป็นต้น ส่วนในเรื่องผลข้างเคียงนั้นผู้ขายส่วนใหญ่ให้คำแนะนำได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน อาจเพราะเป็นเรื่องที่พบได้บ่อยจากการใช้ยา แต่ทั้งนี้อาการอันไม่พึงประสงค์นั้นอาจพบได้แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับบุคคลนั้นๆ ไม่จำเป็นจะต้องเกิดอาการไม่พึงประสงค์ทุกรายที่ใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด แต่การที่ผู้ขายบอกไว้ก่อนก็เพื่อที่จะให้ผู้ซื้อกลับมารับคำปรึกษาได้เมื่อเกิดอาการไม่พึงประสงค์ขึ้น

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าผู้ขายไม่สามารถให้เรื่องขนาดและวิธีใช้ได้หมดทุกร้าน อาจเนื่องมาจากผู้ขายไม่ได้เป็นเภสัชกรจึงไม่มีความรู้ในการที่จะให้คำแนะนำในเรื่องนี้ ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาขึ้นได้จากการใช้ยาไม่ถูกต้อง และส่วนใหญ่ผู้ขายมากกว่าร้อยละ 50 ให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีรับประทาน โดยเม็ดแรกเริ่มวันที่ 1-5 ของการมีประจำเดือน, รับประทานตามลูกศรจนหมดแผง, รับประทานหมดแผงแล้วหยุดยา 7 วัน (กรณี 21 เม็ด), รับประทานยาติดต่อกันทุกวันจนหมดแผงแล้วเริ่มแผงใหม่ทันที (กรณี 28 เม็ด) อาจเนื่องมาจากเป็นเรื่องที่ผู้ขายส่วนใหญ่ควรรู้ เพราะในกล่องยาคุมกำเนิดนั้นจะแนบวิธีใช้มาด้วย ทำให้ผู้ขายสามารถอ่านเพื่อให้คำแนะนำแก่ผู้ซื้อได้ แต่ก็ยังมีบางร้านที่ไม่สามารถให้คำแนะนำได้หมดทั้งใน 4 หัวข้อนี้ อาจเป็นเพราะไม่เป็นเภสัชกรหรือไม่มีความรู้ความเข้าใจในการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด เช่น บางร้านบอกว่าสามารถรับประทานได้เลย ไม่จำเป็นต้องเป็นวันที่ 1-5 ของการมีประจำเดือน ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาการตั้งครรภ์ขึ้นมาได้จากกรให้คำแนะนำเรื่องขนาดและวิธีใช้ที่ไม่ถูกต้อง การที่ผู้ขายส่วนใหญ่ให้รับประทานก่อนนอน ก็เพื่อหลีกเลี่ยงผลข้างเคียงจากการใช้ยา เช่น อาการคลื่นไส้ อาเจียน อาการปวดศีรษะ ซึ่งถ้าให้ผู้ซื้อรับประทานยาในตอนเช้าหรือตอนกลางวัน อาจทำให้มีผลกระทบต่อการทำงานของตับไตของผู้ซื้อได้ ดังนั้นจึงหลีกเลี่ยงให้ไปรับประทานยาตอนหลังอาหารเย็นหรือตอนกลางคืนแทน

ผู้ขายเพียงบางส่วนให้คำแนะนำเรื่องข้อควรระวังและข้อควรปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าผู้ขายบางรายไม่ทราบถึงวิธีปฏิบัติจึงหลีกเลี่ยงที่จะอธิบาย และผู้ขายอาจคิดว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องไม่สำคัญ อีกทั้งผู้ขายอาจไม่มีเวลาที่จะอธิบาย ซึ่งในความเป็นจริงแล้วหัวข้อนี้เป็นหัวข้อที่สำคัญที่ผู้ขายไม่ควรละเลยในการให้คำแนะนำเพราะเป็นเรื่องที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการคุมกำเนิดโดยเฉพาะเมื่อใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดเป็นแผงแรกควรที่จะคุมกำเนิดอย่างอื่นร่วมด้วยใน 14 วันแรก และการลืมรับประทานยา ก็มรผลเสียอย่างยิ่งหากไม่ได้รับคำอธิบายอย่างถูกต้อง หัวข้อนี้เป็นเรื่องซับซ้อนหากไม่รู้จริงจะอธิบายได้อย่างถูกต้องได้ยาก ผู้ขายควรที่จะเอาใจใส่ในเรื่องนี้เพิ่มมากขึ้น

การที่ผู้ขายบอกถึงผลข้างเคียงจากการใช้ยาแตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากยาบางยี่ห้อจะบอกว่ายาคูมกำเนิดของตนไม่ทำให้เกิดสิว ฝ้า หรือไม่ทำให้อ้วน ทำให้เมื่อผู้ขายจ่ายยาคุมกำเนิดในยี่ห้อนั้นๆมา ก็จะไม่บอก

ถึงผลข้างเคียงในเรื่องผิว ฝ้า หรือน้ำหนักตัวเพิ่ม ส่วนใหญ่ผู้ชายจะบอกถึงอาการคลื่นไส้ อาเจียน รองลงมาคือปวดศีรษะ อาจเนื่องมาจากเป็นอาการข้างเคียงจากการใช้ยาคุมกำเนิดที่พบได้บ่อยในคนไทย ซึ่งบางร้านจะบอกว่ามีลูกค้าหลายรายมาพูดให้ฟังถึงอาการข้างเคียงที่เกิดขึ้นหลังใช้ยาไปแล้ว

การปฏิบัติตัวเมื่อเกิดปัญหาจากการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด จะแบ่งเป็นวิธีปฏิบัติตัวเมื่อล้ม ซึ่งพบว่าผู้ชายส่วนใหญ่จะอธิบายวิธีปฏิบัติตัวกรณีล้มรับประทานยา 1 เม็ด ได้อย่างถูกต้อง อาจเป็นเพราะว่าเป็นความรู้เบื้องต้นของผู้ชายจะควรทราบและจำเป็นต้องบอกแก่ผู้ซื้อทุกครั้ง ส่วนวิธีปฏิบัติตัวกรณีล้มรับประทานยาตั้งแต่ 2 เม็ดขึ้นไปนั้น ผู้ชายที่ให้คำแนะนำได้อย่างถูกต้องมีเพียงบางส่วนเท่านั้นอาจเป็นเพราะเป็นความรู้ที่ต้องอาศัยการเรียนรู้ ความเข้าใจเป็นอย่างดีจึงจะสามารถอธิบายได้ และเรื่องการปฏิบัติตัวเมื่อใช้ยาแล้วเกิดอาการอื่นไม่พึงประสงค์ขึ้นนั้น พบว่าผู้ชายส่วนใหญ่จะแนะนำให้ผู้ซื้อรับประทานยาต่อไปมากกว่าให้หยุดรับประทานยา อาจเพราะ อาการอื่นไม่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เป็นอาการที่ไม่รุนแรงและเกิดขึ้นเฉพาะรายโดยส่วนใหญ่ มักเกิดกับผู้ที่ใช้ยาเป็นแผงแรกและจะค่อยๆ หายไป หากร่างกายปรับสภาพได้แล้ว

จากการศึกษาพบว่าผู้ชายที่เข้าใจในเรื่องประสิทธิภาพของการใช้ยาคุมกำเนิดอย่างไม่ถูกต้อง กล่าวคือ คิดว่ายามีประสิทธิภาพเพียงอย่างเดียวมีประสิทธิภาพถึงร้อยละ 100 ซึ่งโดยแท้จริงแล้วยาเม็ดคุมกำเนิดมีประสิทธิภาพในการคุมกำเนิดร้อยละ 80-99 และควรที่จะใช้วิธีคุมกำเนิดอื่นร่วมด้วย ซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่อง que ผู้ชายควรที่จะตระหนักและทำความเข้าใจกับผู้ซื้อเนื่องจากมีผลต่อต่อความเชื่อในเรื่องประสิทธิภาพของผู้ซื้อซึ่งถ้าหากเข้าใจผิดอาจทำให้ผู้ใช้เชื่อมั่นในประสิทธิภาพมากเกินไปนำไปสู่การตั้งครรภ์ได้

ผู้ชายส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสำคัญกับการทวนควมวิธีการใช้ยา ซึ่งอาจจะเป็นไปได้ว่าผู้ชายมีความเชื่อว่าผู้มารับบริการมีความเข้าใจถึงคำแนะนำที่ผู้ชายให้แล้ว จึงไม่ได้ทวนควม อีกทั้งการให้บริการในร้านยาจำเป็นต้องมีความรวดเร็วในการให้บริการผู้มารับบริการรายอื่น ๆ ด้วย จึงอาจเป็นไปได้ว่าในร้านยาที่มีผู้มารับบริการเป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้ชายไม่มีเวลาที่จะทำการทวนควมวิธีการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดที่ได้ให้คำแนะนำแก่ผู้มารับบริการไปแล้ว การติดตามผลการใช้ยาอาจทำได้ยากในร้านยา เนื่องจากผู้มารับบริการส่วนใหญ่มักเป็นลูกค้าขาจรมิได้มารับบริการร้านยาร้านใดร้านหนึ่งเป็นประจำ และร้านยาอาจจะยังไม่ได้มีการจัดทำระเบียบประวัติของผู้มารับบริการทำให้การติดตามผลการใช้ยาทำได้ลำบาก

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการให้คำแนะนำการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดของผู้ชายในร้านยา

3.1 อายุ

จากผลการศึกษาผู้ที่มีอายุอ่อนกว่า (20-40 ปี) มีแนวโน้มจะให้คำแนะนำที่ถูกต้องและครบถ้วนมากกว่าผู้ที่มีอายุ 41-60 ปี แต่เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติโดยใช้ไคร์สแควร์ พบว่าปัจจัยเรื่องอายุไม่มีผลต่อการให้คำแนะนำที่ถูกต้องและครบถ้วน กล่าวคือ ทั้งสองช่วงอายุสามารถให้คำแนะนำแต่ละหัวข้อของการให้คำแนะนำได้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเพราะความรู้ความสามารถไม่เกี่ยวข้องกับอายุ อายุเป็นเพียงตัวเลขที่ระบุวัยวุฒิ ไม่เกี่ยวข้องกับความต้องการและครบถ้วนของการให้คำแนะนำ

3.2 เพศ

การศึกษาถึงปัจจัยที่อาจมีผลต่อการให้คำแนะนำของผู้ชายในร้านยา เพศของผู้ชายเป็นปัจจัยหนึ่งที่ถูกนำมาศึกษา ซึ่งพบว่าเพศของผู้ชายไม่ได้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการให้คำแนะนำที่ถูกต้อง กล่าวคือ ทั้งผู้ชายเพศชายและเพศหญิงให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ชื่อยาและข้อบ่งใช้ครบถ้วน รองลงมาคือ ข้อมูลเกี่ยวกับผลข้างเคียง/อาการ

ไม่พึงประสงค์ แต่หัวข้อที่ผู้ชายทั้งเพศชายและหญิงยังให้คำแนะนำบ่งชี้คือ ในเรื่องขนาดและวิธีใช้ ข้อควรระวังและข้อควรปฏิบัติในการใช้ยา และการปฏิบัติตัวเมื่อเกิดปัญหาจากการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด

3.3 คุณวุฒิ

นอกจากนี้ผู้ทำการศึกษาพบว่าคุณวุฒิของผู้ชายมีผลต่อการให้คำแนะนำการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดที่ถูกต้องในร้านยา การให้คำแนะนำเรื่องชื่อยาและข้อบ่งใช้ ทั้งผู้ชายที่เป็นเภสัชกรและไม่เป็นเภสัชกรสามารถให้รายละเอียดได้ถูกต้องเช่นกัน แต่ในหัวข้อเรื่องขนาดและวิธีการใช้ ข้อควรระวังและข้อควรปฏิบัติในการใช้ยา และการปฏิบัติตัวเมื่อเกิดปัญหาจากการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดนั้นผู้ชายที่เป็นเภสัชกรให้คำแนะนำที่ถูกต้องมากกว่าผู้ชายที่ไม่ได้เป็นเภสัชกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) เมื่อทดสอบโดยใช้ไครสแควร์ อาจเนื่องจากว่าเภสัชกรเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในด้านยาเป็นอย่างดี และทราบว่าข้อมูลใดบ้างที่จำเป็นที่จะต้องให้คำแนะนำแก่ผู้มารับบริการ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดจากการใช้ยา ในขณะที่ผู้ชายที่ไม่ได้เป็นเภสัชกรอาจศึกษาหาความรู้จากแหล่งอื่น ๆ เช่น โปสเตอร์ ฉลากกำกับยา เป็นต้น อีกทั้งอาศัยจากประสบการณ์ที่ได้รับจากการขายยา ซึ่งข้อมูลที่ได้รับอาจจะไม่ถูกต้องครบถ้วน และอาจไม่ทราบว่าข้อมูลใดจำเป็นที่จะต้องให้คำแนะนำแก่ผู้มารับบริการ ดังนั้นจึงอาจจะเกิดผลเสียแก่ผู้มารับบริการได้ เนื่องจากการได้รับข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน อาจทำให้เกิดความเข้าใจที่ผิด ๆ ต่อการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดอีกด้วย ดังนั้นร้านยา ขย. 1 จึงจำเป็นที่จะต้องมีเภสัชกรประจำอยู่ที่ร้านยาตลอดเวลาทำการเพื่อให้ผู้มารับบริการเกิดประโยชน์สูงสุดและมีความปลอดภัยจากการใช้ยามากที่สุด

3.4 กิจกรรม

จากการศึกษาพบว่าผู้ชายที่กำลังปฏิบัติกิจกรรมอื่นอยู่ไม่มีผลต่อการให้คำแนะนำ กล่าวคือ ผู้ชายที่ทำและไม่ทำกิจกรรมอื่น สามารถให้คำแนะนำได้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ อาจเพราะผู้ชายให้ความสำคัญกับลูกค้าของตน เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ อีกทั้งกิจกรรมอื่น ที่ผู้ชายปฏิบัติอยู่ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมยามว่าง (ดูโทรทัศน์ รับประทานอาหาร คุยโทรศัพท์) ที่บุคคลทั่วไปทำ สามารถสละเวลามาทำกิจกรรมอื่นที่สำคัญอื่นกว่าได้ทุกเมื่อ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการกระตุ้นเตือนให้เภสัชกรเล็งเห็นถึงความสำคัญของการให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด โดยเฉพาะเรื่องการใช้วิธีคุมกำเนิดอย่างอื่นร่วมด้วยเมื่อรับประทานยาเม็ดคุมกำเนิดแผงแรกและการปฏิบัติตัวเมื่อลืมรับประทานยาเม็ดคุมกำเนิด และร้านยาควรมีเภสัชกรปฏิบัติอยู่เต็มเวลาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้มารับบริการ
2. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้นี้ยังไม่ครอบคลุมถึงร้านยาทั้งหมดในจังหวัดพิษณุโลก ดังนั้นควรกำหนดขอบเขตที่กว้างมากขึ้น เพื่อให้การศึกษาครอบคลุมในหลายพื้นที่ เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ต่อไป
3. ควรมีการนำผลสรุปที่ได้จากการวิจัย จัดพิมพ์เผยแพร่ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจ่ายยาเม็ดคุมกำเนิด เช่น เจ้าของร้านยา บุคลากรทางการแพทย์ เพื่อให้ตระหนักถึงปัญหาของผู้ใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด รวมถึงแนวทางการให้คำแนะนำ
4. ควรมีการทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการให้คำแนะนำการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเภสัชกรเท่านั้น เพื่อจะได้ทราบถึงความถูกต้องของการให้คำแนะนำของเภสัชกร ทราบปัญหาและแนวทางการแก้ไข และนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาวิชาชีพต่อไป

ผู้ชายทุกคนในร้านยา ขย.1 เขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก สามารถให้คำแนะนำชื่อยาและข้อบ่งใช้ แก่ผู้สวมบทบาทได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน แต่มีเพียงบางส่วนที่สามารถให้คำแนะนำเรื่องขนาดและวิธีใช้ ข้อควรระวังและข้อควรปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง และส่วนใหญ่สามารถให้คำแนะนำเรื่องผลข้างเคียง/อาการอันไม่พึงประสงค์ที่เกิดจากการใช้ยาได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน แต่ผู้ชายส่วนใหญ่จะให้คำแนะนำเรื่องการใช้ยาเมื่อเกิดปัญหาจากการใช้ยา ทั้งวิธีปฏิบัติตัวเมื่อสัมผัสประทานยาและเมื่อเกิดอาการอันไม่พึงประสงค์ได้ แต่ไม่ครอบคลุมและครบถ้วน

คุณสมบัติของผู้ชายมีผลต่อการให้คำแนะนำการใช้ยาเมื่อดูเมื่อกำเนิดชนิดรับประทาน โดยที่อายุ เพศ และผู้ชายที่ปฏิบัติกิจกรรมอื่นอยู่ ไม่มีผลต่อการให้คำแนะนำในการใช้ยาอย่างถูกต้องและครบถ้วน

ยาเมื่อดูเมื่อกำเนิดชนิดรับประทานเป็นยาที่มีลักษณะการใช้เฉพาะเจาะจง ผู้ใช้ควรมีความเข้าใจถึงวิธีการใช้ยาเป็นอย่างดีจึงจะสามารถใช้ได้ถูกต้องและเกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด ผู้ชายในร้านยาจึงมีบทบาทสำคัญในการให้คำแนะนำที่ถูกต้องแก่ผู้ใช้ โดยเฉพาะผู้ชายที่เป็นเภสัชกรควรปฏิบัติหน้าที่ตลอดช่วงเวลาที่จะระบุบนป้ายร้านยาเพื่อให้คำแนะนำอย่างถูกต้องครบถ้วนแก่ผู้มารับบริการ อีกทั้งควรทบทวนและหาความรู้เพิ่มเติมเสมอเพื่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดต่อผู้ใช้บริการต่อไป

